

Het staat in mijn ogen gekerfd

Over de schaamte over de doorwoedende oorlog

Toespraak van drs. D. Wepster, psycholoog/psychotherapeut van Stichting Centrum '45 voor de [Stichting Sakura](#) en de [vereniging JIN](#) in Spijkenisse en Utrecht op respectievelijk 17 en 18 november 2007.

Geachte aanwezigen,

Allereerst wil ik uw bestuurders bedanken voor de uitnodiging aan mij om u bij deze gelegenheid toe te spreken. Het is voor mij, als psychotherapeut van Stichting Centrum '45, een bijzondere gebeurtenis dezer dagen de beide groepen Japanse nazaten, de Sakura leden en de Jin, tegemoet te mogen treden.

De uitnodiging om voor u te komen spreken op uw contactdagen volgde na het aanvaarden van de shazai (excuses) van Stichting Centrum '45 over bejegeningen onzerzijds in het nog nabije verleden. Dat hoofdstuk kunnen we hopelijk vanaf vandaag meer en meer gaan sluiten, maar wis en zeker niet vergeten. Want het maakt, om maar met de deur in huis te vallen, deel uit van uw naoorlogse pijn en die mogen we niet meer vergeten.

Ook past het ons om aan u, leden, in deze onze excuses aan te bieden voor eventuele voorbij onheuse bejegening. Aan u persoonlijk is het natuurlijk uiteraard om deze excuses te wegen en te beoordelen. Met mijn praatje hoop ik u in elk geval alvast milder te stemmen.

Wat staat mij vandaag voor ogen?

Allereerst wil en mag ik u namens het bestuur van de Stichting Centrum '45 informeren over behandelmogelijkheden en -ervaringen bij het landelijke instituut voor psychische en medische hulp aan oorlogs- en geweldsgetroffenen dat zetelt in Oegstgeest. Na een korte historische terugblik zal ik behandelmogelijkheden schetsen die er nu voor u en - ik mag dat benadrukken - ook voor uw eventueel in psychische moeilijkheden verkerende partner en/of kinderen zijn. Ik zal de waarde van het lotgenootschap hierbij in het bijzonder vertegenwoordigen.

Ten tweede wil ik u enige indrukken geven van mijn behandelbevindingen vanuit de laatste zeven jaar, waarin ik me in het bijzonder meer en meer met u met uw lotgenoten ben bezig gaan houden.

Ten derde wil ik - als afsluiting voorafgaande aan het vraggedeelte na mijn praatje - het specifieke behandelaanbod nader toelichten.

Beschrijving van Stichting Centrum '45 en de behandelmogelijkheden.

Stichting Centrum '45 is preciezer gezegd het landelijke centrum voor specialistische diagnostiek en behandeling van psychische klachten ten gevolge van vervolging, oorlog en georganiseerd geweld. Direct na de Tweede Wereldoorlog vroegen medici en psychiaters al aandacht voor de lichamelijke en psychische problemen van overlevenden uit het verzet, uit concentratie- en interneringskampen en van Joodse onderduikers. Er werden wel verschillende hulpverleningsorganisaties opgericht, maar in die tijd was men in Nederland meer bezig met wederopbouw en herstel dan met aandacht voor oorlogservaringen. Overlevenden van de Duitse en Japanse bezetting raakten daardoor in een gecompliceerde situatie, omdat ze hun belevenissen moeilijk kwijt konden. Tegelijkertijd waren hun ervaringen zo gruwelijk dat ze moeilijk te vertellen en te bevatten waren. Wegduwen van de herinneringen, verdringing, leek op dat moment de beste oplossing.

In de loop der jaren werd echter duidelijk dat men zulke oorlogservaringen niet zonder meer kan negeren, omdat, zo bleek, het niet verwerken ervan het leven op den duur ernstig kon en kan ontwrichten. Bij medici en psychologen ontstond aandacht voor het 'post-concentratiekamp-syndroom' en groeide het inzicht dat overlevenden van de kampen speciale behandeling nodig hebben.

Richard von Weiszacker, bondspresident van Bondsrepubliek Duitsland verwoorde later middels een oude joodse wijsheid in zijn belangrijke toespraak in 1985 (*vertaling DW*) het contraproductieve van verdringing, van de veelal gevolgde strategie van omgang met het verleden, als volgt: Het willen vergeten verlengt de ballingschap, en het mysterie van de verlossing heet herinnering. Ik herhaal: het willen vergeten verlengt de ballingschap, en het mysterie van de verlossing heet herinnering... De noodzaak te herinneren werd meer en meer gevoeld.

In 1973 werd daarom Stichting Centrum '45 opgericht. Om gezamenlijk te herinneren en nooit meer te vergeten. Vanaf 1973 heeft in Centrum '45 met name het ervaren van lotgenootschap een centrale plaats in de behandelvisie ingenomen. Ik kom hier op terug. Ik heb informatiebrochures voor u meegenomen. U kunt ze desgewenst pakken en meenemen, alsook visitekaartjes van contactpersonen.

Vanaf 1980 om de historische terugblik te vervolgen - nadat de Stichting Herdenking 15 augustus 1945 zijn eerste grote bijeenkomst in Utrecht hield - zijn er meer en meer Indische oorlogsgetroffenen naar Oegstgeest gekomen. Ik begon mijn werkzaamheden in Oegstgeest in 1981. Eind 1982 verrichte ik, als sociaal psycholoog, vanuit de stichting Icodo (tegenwoordig [Cogis](#)) onderzoek naar signalen over de problemen die oorlogsgetraumatiseerde kinderen vanuit de Indische tijd zouden hebben overgehouden. In die periode werd ik me bewust van het bestaan van deze groep kinderen en hun (en ook uw) naoorlogse problemen. Men ontwaakte bruusk uit de nu naïef lijkende droom dat het oorlogsgebeuren wel aan de kinderen zou zijn voorbijgegaan. Ik werd me bewust van het isolement en affectieve verwaarlozing waarin kinderen vanuit Indië gekomen in de Nederlandse samenleving geraakten. En niet alleen de totoks, maar vooral ook de Indo-Europese groep, die door de overheid niet als zodanig erkend werd. Immers de Nederlanders waren niet geëigend geweest zich te vermengen met de Indonesische gemeenschap. De groep Indo-Europeanen als zodanig bestond gewoon niet (en u dus ook niet).

De psychologie en de psychotherapie kregen al doende versneld belangstelling voor de ontwikkelingspsychologie van het kind in de oorlog. Met name ook, maar dit ter zijde, van hun problemen met het zich kunnen verweren. De huisarts Bekkering verwoorde het zo: 'We hebben last van een onvermogen om ons goed te kunnen verdedigen'.

In de loop van de jaren kwamen vervolgens groepen getroffen en naar ons instituut. Eerst de kinderen van verzetsdeelnemers, geboren voor en na de oorlog kampkinderen, maar ook de buitenkampers en hun kinderen en nog weer later ook de Bersiap getroffen, numeriek natuurlijk , u weet het, veel ook uit de Indo-Europese groep.

Na het tumult rondom 1992 met het bezoek van de koningin aan Japan en de internationale aandacht voor de Koreaanse troostmeisjes werd het meer geaccepteerd voor de Japanse nazaten om te voorschijn te komen. In 2000 verscheen het boek van Brigitte Ars over troostmeisjes. Maar pas in 2003 was de Indische gemeenschap zover dat ze de heer Dehne over uw problematiek konden laten praten op de Pasar Malam in Den Haag. Het tij voor u ging keren. Dit jaar werd u uitgenodigd om op 15 augustus een krans te leggen bij de 15e augustus herdenking in Den Haag. En nu sta ik hier namens Stichting Centrum '45.... Tot zover mijn korte historische terugblik.

Waarde van het lotgenootschap.

Vanuit de nu naïeve (maar ik hecht eraan dit te zeggen, toch ook wel 'zeer menselijke') gedachte dat elk oorlogslijden gelijk is werden alle groepen in Stichting Centrum '45 gemengd en door elkaar behandeld. Complicaties bij het samenkomen van groepen traden vaak op. Mensen vergelijken graag en merken verschillen op tussen groepen en omstandigheden van groepen. En lieten vaak niet na deze verschillen te benadrukken. Veel misverstanden en veel onderling onbegrip trad erop. Cliënten en staf hadden hun handen vol om een en ander in goede banen te leiden.

Maar bovenal echter werd toch wel het lotgenootschap ontdekt als centrale waarde in de behandeling. In een lezing door mij gehouden op de open dagen ter gelegenheid van het 25 jarig bestaan van Stichting Centrum '45 in juni 1998 vertelde ik in verband met lotgenotencontact het volgende oud chassidische verhaal:

Over de rabbijn, die sprak met de Heer over hel en hemel.

'Ik zal u de hel laten zien', zei de Heer en hij bracht de rabbijn in een kamer waar in het midden een heel grote, ronde tafel stond. De mensen die er zaten waren uitgehongerd en wanhopig. Midden op de tafel stond een grote pan met hutspot, genoeg voor iedereen. Het rook verrukkelijk en het water liep de rabbijn in de mond. Al de mensen rond de tafel hadden lepels met een enorm lange steel. Ze konden er precies mee bij de pan komen om er een schep uit te nemen, maar omdat de stelen langer waren dan hun armen, konden zij het eten niet in hun mond krijgen. De rabbijn zag hoe vreselijk dit voor hen was.

'Nu zal ik u de hemel laten zien', zei de Heer en zij gingen een andere kamer binnen. Daar stonden dezelfde tafel en dezelfde pan met hutspot. De mensen hadden, net als zojuist, dezelfde lepels met lange stelen, maar ze zagen er goed doorvoed uit en stevig, ze lachten en praatten. Eerst begreep de rabbijn er niets van. 'Het is heel eenvoudig,' zei de Heer, 'maar er is wat kunde voor nodig. Ziet u, ze hebben geleerd elkaar te voeren.'

Ik vervolgde ongeveer als volgt: "Men is drievoudig lotgenoot: door het gemeenschappelijk verleden, men is lotgenoot in het heden en in de toekomst. Ik loop ze met u door.

De lotgenoot allereerst vanwege het verleden. In het groepsgepraak in ons Centrum komt het ervaren groepslid regelmatig te spreken over wat hem/haar vanuit het verleden nog dwars zit. Het nieuwe groepslid herkent in zulke verhalen wat hij zelf heeft meegemaakt. Soms zijn het de details van de ervaring, die associaties opwekken. Een afscheid van vader, naar later soms bleek voorgoed, staat menigeen nog goed voor ogen. Het gemis aan een vader, het verlangen naar hem, die ze soms niet kenden, gedurende de lange oorlogsjaren. Verlangen naar hem die het weer beter zou maken. Die gevoelens vonden herkenning. Moeders die na de oorlog een nieuw gezin stichtten met een nieuwe pleegvader, vaak met een teruggekeerde krijgsgevangene. Geen eenvoudige processen.

Of iemand vertelt van eigen angst, het gezien hebben van de dood op te jonge leeftijd of het meegemaakt hebben van honger. Een nieuw groepslid verzucht menigmaal met verbazing: 'Goh dat heb ik precies zo ervaren'. Deze optredende herkenningen van een vergelijkbare ervaring of van een zelfde pijnlijk gevolg van deze ervaring zijn vaak de eerste stappen uit die spreekwoordelijke hel.

Men begrijpt dat men niet alleen is met die nare oorlogservaringen. Het is het begin vaak van een proces dat cliënten doormaken. Men beseft dat de eigen lepel te lang is en dat men teveel met de eigen lepel bezig is.. Men leert geleidelijk luisteren naar het verhaal van de ander.

Wij zijn nu gekomen, zo vervolgde ik op de open dag van Stichting Centrum '45 in 1998, bij het heden en het lotgenootschap. Men weet zich in het heden in een zelfde situatie; een situatie waarin het oorlogsverleden om aandacht schreeuwt en waarin het heden zo moeilijk luistert. Het naoorlogse zwijgen tijdens de wederopbouw bracht dus een soms jaren durend isolement. Men vervreemde met de oorlogsherinneringen van de maatschappij, die wel steeds sneller leek te

veranderen. De oorlogsgetroffene stelde teleurgesteld vast dat de oorlog voor niets was geweest, dat het doorstane lijden geen zin had gehad, dat men niets had geleerd van de verschrikkingen die de oorlog brengt. De klachten kwamen en het werd van kwaad tot erger. In de therapieën trachten we de vorm te vinden, waarin het verleden een waardiger plaats in het heden kan innemen dan voorheen het geval was. Hoe bereiken wij dit doorgaans, zult u zich wellicht afvragen? Onder andere door onze cliënten uit te nodigen te vertellen over hoe het vroeger geweest is. Want door de handeling van het gaan vertellen van het eigen verhaal, zo blijkt ons, bevrijdt men zich vaak van zijn rol als slachtoffer. Men geraakt door het vertellen zelf uit de rol van degene die alleen nog maar ondergaat. Men kon zijn gedachten aan de oorlog vaak geen plaats geven in het dagelijkse gesprek. Hoe over de oorlog die voorbij was te beginnen? Hoe het ontstane isolement te doorbreken?

In de therapiegesprekken bereiken wij die doorbraak door de aandacht voor elkaar en voor elkaars verhaal en met aandacht vooral ook hoe het anderen is vergaan na de oorlog. Elkaar met de lepels te leren voeren in plaats van elkaar de aandacht af te snoepen. Immers, door te bemerken dat de anderen je hebben gehoord, raak je uit je gevoel van vervreemding. Aandacht is balsem voor de ziel. Door in het heden te hebben kunnen overbrengen, wat je vroeger voelde, merken cliënten vaak dat de eigen angst minder wordt. Men voelt zich dan vaak ontlast; in het begin maar voor even, maar op den duur voor wat langer. Met het erkennen dat het gevoel van toen er nu nog is. De ervaren, in de betekenis van 'doorleefde' cliënt gaat meer en meer beseffen hoe diep men getekend is en hoe nodig het is dat te erkennen, allereerst in en voor zichzelf en vervolgens te gaan begrijpen dat het nodig is in het heden over dat besef te gaan vertellen. Onze conclusie is vaak geweest: 'Zelf-erkenning is nodig'. Het eigen verhaal op orde gebracht en in zijn samenhang beseft, dat kon worden verteld, want vader kwam na de oorlog niet terug en moeder was en bleef daarom gesloten. Men was alleen geweest, van jongs aan af, met soms al 50 jaar ervaren pijn als half wees of wees bij zich.

En met die pijn, ten derde, is men, zo reflecteerde ik in '98, lotgenoot voor de toekomst. Want ook in de toekomst zal de betekenis van het verleden moeten worden gewaarborgd; het trauma zal ook in het dagelijkse gesprek zijn plaats moeten blijven vinden. Daar werken wij vaak in de laatste fase van de therapie aan. Hoe kunnen de verhalen zó worden verteld dat partners, kinderen, vrienden en kennissen de doorgemaakte gevoelens begrijpen en wat kunnen delen? Hoe de pijn zo te verwoorden dat de spreekwoordelijke hemel bereikt kan worden en men elkaar kan voeden met de lepels met die lange stelen.

De lotgenoot Leo Vroman verwoordde het zo fraai met : "Kom vanavond met verhalen hoe de oorlog is verdwenen en herhaal ze honderd malen: alle malen zal ik wenen". Zo was het in 1998 en zo is het nog steeds. Maar nu graag meer naar u toe.

Indrukken vanuit behandelingen met uw gelijken.

Halfbroers en –zusters vertelden al wel van u, aanvankelijk terloops maar wel regelmatig en vaak met zorgen vervult.

Maar pas op de kop af 7 jaar geleden - negen jaar na de oprichting van JIN - begon bij ons de hulpverlening aan Indische kinderen met een Japanse vader. Het waren vaak kinderen met een WUV-erkende ouder en behoorden op die noemer dan wel tot de doelgroepen van Stichting Centrum '45. De laatste drie jaar kwamen er geleidelijk meer.

Zij werden geïndiceerd voor individuele therapie. Begin 2006 had ik verschillende JIN-clieñten (zo zijn we ze ook gaan noemen) in individuele behandeling. In de individuele gesprekken kwamen veel overeenkomsten in levensproblemen aan het licht. Wat zouden lotgenotencontacten voor ook juist deze groep kunnen betekenen?, zo vroegen we ons vervolgens af. Immers was voor Centrum '45 de succesformule niet juist leren middels lotgenootschap gebleken en de genezende factor bij uitstek voor oorlogsgetroffenen? Vanuit de polikliniek waar ik werk, werd begin van de lente 2006 de vraag om een pilot groepje met alreeds in behandeling zijnde cliënten vanuit deze groep te mogen starten door de bestuurders

van Stichting Centrum '45 met instemming begroet. Vanaf mei zijn er vervolgens bijeenkomsten geweest met enkelen van hen - en twee therapeuten - na de oorlog geboren, maar dit ter zijde.

Het verloop was als volgt: Van meet af aan was er diepte in de gesprekken. Een vloed van verhalen kwam over ons allen. Indrukwekkend was de analogie in verhalen: Het immense isolement rondom de vraag: Wie is mijn vader? De preoccupatie met deze voor enkelen nog onbeantwoorde vraag was indrukwekkend. Slechts een enkele had het voorrecht gehad een tweetal (sic) ontmoetingen te hebben gehad met zijn vader. Hoe goed deze ontmoetingen hem ook hadden gedaan; het was wel schrijnend om hem te horen vertellen van de niet te hanteren beleving van ontroering over de liefdevolle en accepterende benadering van zijn Japanse stiefmoeder, die hem tijdens een bezoek wel goed wilde doen en hem wilde verwennen. Het contrast tussen deze hartelijkheid met de ervaring in het naoorlogse leven in Nederland temidden van Indische Nederlanders was te groot. Het niet hebben mogen zijn wie hij was, en niet alleen- in de naoorlogse Nederlandse samenleving, maar ook binnen de groep Indische Nederlanders zelf, is zeer schrijnend voor ons therapeuten om achteraf te beseffen. Je zou het liefst bewustzijn daarover vermijden.

Indische pleegvaders waren er –veelal komende uit de kampen en gemarteld geweest door Japanse bewakers- zij sloegen niet éénmaal wel eens, maar veelvuldig en zo hardhandig dat de herbelevingen nu nog steeds aan de orde van de dag zijn. Zeer triest te meer daar deze praktijken het daglicht of het gesprek van alledag in de familie niet bereikten en mogen bereiken. Isolement in de ervaring was het gevolg. De deelnemers aan de pilot groep melden ook dat zij nu menen juist geslagen te zijn geworden vanwege hun Japanse uiterlijk en afkomst. Veel en vaak werd hen dat onomwonden toegevoegd. Een cliënt verwoordde de nabeelden van de haat in de ogen van zijn verzorger: 'Het (*De ogen met haat vervuld, DW*) is in mijn ogen gekerfd'. Soms was er de moeder die de moed had te obstrueren als pleegvader het geduld verloor, vaker werd het huiselijke geweld verborgen, toegedekt en ontkend. Er werd duidelijk dat ook juist in deze groep kinderen van toen een onvermogen heerste je teweer te stellen in het contact.

In de JIN-film van Marcel Reijnt hoorde ik iemand zeggen: Uiteraard werd je voor Japs kind uitgescholden. Dat vanzelfsprekende 'uiteraard', dames en heren, dat doet luisteraars pijn. De commentaarstem bij de beelden in bedoelde film sprak - voortbordurend op het 'uiteraard' - ongeveer als volgt: de ellende in de Japanse kampen vormen de basis van het schuldgevoel bij hen die door hun Japanse afkomst zich verantwoordelijk voelen voor het aangedane leed. En ook hoorde ik: 'je aanwezigheid die niet kan voor de mensen die geleden hebben'. Dat vanzelfsprekende 'uiteraard' van het moeten opbrengen van begrip voor hen die geleden hebben. Het werd zo een soort toegangsbewijs voor het recht op bestaan überhaupt. Eerst begrip voor de ander aan de dag leggen dan pas mag je mee praten en heb je recht van spreken. Voor de deelnemers van de pilot was het onthutsend om de anderen te horen verhalen van dezelfde jarenlangdurende gruwel die ook hen was overkomen.

Die normaliteit van de ervaring om gemeden te worden (Nippy Noya in interview in de Moesson van kortgeleden) werd algemeen ervaren.

Verzwegen en gemeden werd de afkomstvraag tot laat in hun leven. Het verlangen naar bewijzen van verbondenheid met de ware vader werd er juist in tegenstelling tot de bedoeling van moeder door aangewakkerd. Allen koesterden jarenlang en koesteren nog hevig de wens naar enig teken van nabijheid met hun Japanse geschiedenis. Een hunkering alsnog een ruggesteun te krijgen, soms tegen beter weten in. Een gemis aan thuisgevoel was voelbaar, maar ook een behoefte. Een cliënt heeft pas twee jaar geleden door moeder erkend gekregen dat hij van Japanse afkomst is. De strijd die hij geleverd heeft om dit gegeven überhaupt op tafel te krijgen is langdurig en moeizaam geweest en is het nog. Uit loyaliteit laat hij de conspiracy of silence nog voortduren en dit is niet oninvoerbaar. Hij wil moeder niet publiekelijk beschamen, maar verlangt sterk naar zijn nog spoorloze, maar mogelijk al reeds overleden vader. Die onzichtbare loyaliteiten knellen zeer.

Een zeer problematisch verlopen proces dus rond de vraag naar de etnische achtergrond is kenmerkend. Het gevoel van eigenwaarde is dientengevolge schrijnend beneden peil gebleven. Een normale identiteitsvorming was ernstig bemoeilijkt. Bij het bewust worden van deze moeilijkheid komt woedegevoel op. Waarom is mij dit aangedaan, waarom is het verzwegen? De woede hieromtrent is nog groot en lag dicht onder de oppervlakte. Men wilde zich vanuit een nieuw bewustzijn niet langer hoeven verbergen, niet langer hoeven schamen, niet langer hoeven bewijzen dat ze het waard zijn te leven. De gesprekken in de groep luxeerden zo pratend ook woede. Er waren verschillen te constateren rond strategieën hoe deze woede geuit of juist niet te geuit moet worden. Fight-flight, vechten of vluchten ons welbekend vanuit de trauma-literatuur, was ook hier weer aan de orde van de dag. Een noodzaak deze woede pro-sociaal te leren uiten, te kanaliseren werd dan ook wederom zeker door ons therapeuten weer gevoeld. Het gemak en de vertrouwdheid waarmee over schaamte gesproken werd was voor ons een openbaring. Schaamte – het gevoel van tekort schieten en falen, waarin zich angst, woede en vernedering samenballen is vaak moeilijk te benoemen. Anders in deze groep. De schaamterazernij was licht aanraakbaar. Alsof deze groep al jaren bij elkaar was en volstrekt vrijmoedig over hun gevoelens hadden leren praten, maar zo was het niet. Velen praatten er voor het eerst over hun ongeluk met relatieve vreemden en gelukkig heeft hun isolementservaring hen niet geheel misvormd in dit opzicht. Want ook hier weer dames en heren, mijn vak is er een waarin je keer op keer naast beschaming over wat wij mensen elkaar aandoen, er ook een is waar 's mensen veerkracht indrukwekkend zichtbaar wordt. Verhalen van veerkracht sterken anderen, zoveel wordt ook telkens duidelijk. Zoals het mij ook sterkt uw groepen in toenemende mondigheid te voorschijn te zien komen.

AFSLUITING:

Ervaringen van ongewenst zijn geweest een leven lang, het vrijwel grenzeloze isolement mede in stand gehouden door moeders die zo dachten te beschermen, een verlangen naar een al was het maar één teken van verbondenheid met die onbekende Japanse vader, veelvuldige en zich opstapelende traumatisering in relatie tot hun Japanse identiteit hebben ontwikkelingsproblemen bewerkstelligd die er niet om liegen. Het gevoel gemeden te worden was een normaliteit. Een diepe schaamte bij en in het besef dat velen zo weinig zelfbevestiging hebben gekregen en in zulke affectarme omstandigheden hebben moeten laveren, vervulde mij vaak. Ik bood hier slechts een korte indruk van een diepe sociaal historische wond die ons nationale oorlogsverleden nog altijd aanzienlijk betreft.

Onze conclusie in Stichting Centrum '45 was helder op basis van onze korte ervaring dat deze groep een ruim behandelaanbod behoeft en bevelen u, namens Centrum '45, daarom van harte aan: Lotgenotencontact in de zin van een groep waarin Japans Indische Nederlanders praten over hun gemeenschappelijke geschiedenis. Met het doel te komen tot versterking van de persoonlijke identiteit. Mogelijk gepaard aan individuele therapie. Alleen groepstherapie blijkt voor enkelen minder aangewezen. Individueel therapiecontact faciliteert voor de therapeut en cliënt vaak het werken en bewegen in de groep aanzienlijk. En bovendien niet iedereen zal toe zijn aan het delen van ervaringen. Mogelijk na een periode van individuele begeleiding en na een eventueel contact met de partner. In samenspraak kan de stap naar de groep worden overwogen.

Ook realiseren we ons dat problemen via transgenerationale processen met een duur woord, kunnen worden doorgegeven aan kinderen. We weten al langer dat ook bij hen onopgeloste problemen te voorschijn kunnen komen. Gepaard gaand aan ons hulpaanbod aan u, is er ook een hulpaanbod voor uw eventueel in psychische moeilijkheden verkerende kinderen. In principe zal er per individu in intakegesprekken worden vastgesteld welk behandelaanbod opportuun geacht wordt. We zoeken naar een hulpaanbod dat het beste past.

Rest mij nog u te melden dat u zich bij mij, persoonlijk, en anders via de heer Driessen, locatiemanager in Oegstgeest, telefonisch kunt aanmelden, Vraagt u s.v.p. naar ons persoonlijk, want wij willen u in deze garanderen dat uw zaak goed behartigd wordt. Ik blijf benaderbaar. Inclusief voor intakes voor de JIN-naoorlogse generatie. We zullen zorg dragen voor een zo verantwoord mogelijke behandeling van zaken. Ik dank u voor uw aandacht en ik hoop op vragen.

[Dirk Wepster](#)

Dirk Wepster is via email te bereiken op d.wepster@centrum45.nl en verder telefonisch bij Stichting Centrum '45, tel 071-5191500

Stichting Centrum '45

<http://www.centrum45.nl>

Rijnzichtweg 35

2342 AX Oegstgeest

071-5191500

Telefonisch spreekuur: maandag t/m vrijdag 10.00 u. - 12.30 u, tel: 071-5191560.

Aanmelding en informatie: 0800 2 245 245, maandag t/m vrijdag, bij voorkeur tussen 10.00 en 12.30 uur

Vereniging J.I.N.: http://www.jin-info.nl/?page_id=2

Stichting Sakura: <http://www.stichting-sakura.nl/>